

Дашковська О. В.

кандидат хімічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», Київ, Україна, dashkovskaya@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3289-8858>

Погребняк В. П.

кандидат технічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, старший науковий співробітник відділу науково-методичного забезпечення інтеграції в європейський освітній простір ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», Київ, Україна, ya_osvita@imzo.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3315-7122>

ПІДСУМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ¹

Анотація. У статті розглянуто стан імплементації положень Закону України «Про вищу освіту», орієнтованих на модернізацію вітчизняної вищої освіти; проведено оцінку євроінтеграційної спрямованості реалізованих заходів та використаних інструментів. Висвітлено результати комплексного дослідження всіх складників системи вищої освіти, а саме динаміку змін кількісних і якісних характеристик мережі закладів освіти та контингентів учасників освітнього процесу, структури вищої освіти й методології формування змісту освіти (введення сучасних рівнів і ступенів, переліку спеціальностей, упровадження нових стандартів та освітніх програм). Оцінено процес розв'язання ключової освітньої проблеми – створення прозорої й ефективної системи забезпечення якості вищої освіти, у т. ч. Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти як органу управління в цій сфері. Проаналізовано зміни та доповнення, внесені до Закону, їх цільову спрямованість і обґрунтованість окремих із них. Окреслено напрями подальших досліджень. Установлено, що в процесі імплементації положень Закону України «Про вищу освіту», який за період його чинності теж змінювався, у вітчизняній вищій школі вибудовано цілісні системи вищої освіти та забезпечення її якості, що робить українську вищу освіту більш конкурентоспроможною на міжнародному ринку освітніх послуг і ринку праці, наближаючи її до європейських стандартів якості, а також прискорює процес інтеграції України в європейський освітній простір вищої освіти.

Ключові слова: модернізація, система, імплементація, якість вищої освіти, євроінтеграція, конкурентоспроможність.

JEL classification: I21, I23.

DOI: 10.32987/2617-8532-2022-2-35-44.

Висвітлення в пропонованій статті результатів багаторічного комплексного дослідження процесу мо-

дернізації структури і змісту вищої освіти, формування у вітчизняній вищій школі завершеної системи

¹ Матеріал базується на результатах прикладної науково-дослідної роботи «Дослідження модернізації структури і змісту вищої освіти у контексті імплементації Закону України «Про вищу освіту», яка виконується співробітниками ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» протягом 2016–2022 рр.

вищої освіти, ефективної системи забезпечення якості освітнього процесу та якості вищої освіти, а також оцінювання авторами відповідності прийнятих рішень і використаних механізмів міжнародних критеріїв та стандартів якості зумовлює актуальність цієї публікації.

Метою статті є підбиття підсумків досліджень щодо:

- стану впровадження в освітню практику положень Закону України «Про вищу освіту» (*далі* – Закон) у частині модернізації складників системи вітчизняної вищої освіти (*далі* – система ВВО), а саме: мережі закладів вищої освіти; контингентів учасників освітнього процесу; рівнів та ступенів (кваліфікацій) вищої освіти; галузей знань і спеціальностей, стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти; освітніх і наукових програм; органів управління у сфері вищої освіти;

- побудови цілісної системи забезпечення якості вищої освіти (*далі* – система ЗЯВО), утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) та його діяльності як одного з органів управління у сфері вищої освіти, організаційно-методичного складника системи ЗЯВО;

- відповідності заходів, реалізованих Міністерством освіти і науки України, іншими зацікавленими органами та структурами, й використаних ними механізмів, спрямованих на модернізацію освітнього процесу та поліпшення якості вищої освіти, європейським критеріям і стандартам якості Європейського простору вищої освіти (*далі* – ЄПВО);

- змін та доповнень, внесених до Закону, їх цільової спрямованості та обґрунтованості окремих із них.

Окрім того, актуальність статті зумовлена комплексним характером дослідження процесів побудови в українській вищій школі цілісної системи ВВО та системи ЗЯВО, що робить вітчизняну вищу освіту більш конкурентоспроможною на міжнародному ринку освітніх послуг і ринку праці, прискорює процес її інтеграції в ЄПВО. Важливим також є інформування науково-педагогічної громадськості про ці сучасні процеси в освітньому середовищі.

Методика досліджень базувалася на аналізі динаміки змін статистичних показників мережі ЗВО й контингентів учасників освітнього процесу, окресленні стійких тенденцій розвитку та формулюванні пропозицій щодо зменшення впливу негативних проявів на процеси в освітньому середовищі вищої школи; порівнянні й встановленні відповідності прийнятих органами управління рішень і реалізованих заходів завданням та цілям, визначеним положеннями Закону щодо модернізації структури, змісту й підвищення якості вищої освіти.

Фундаментальні та окремі прикладні проблеми розвитку системи освіти в Україні, у т. ч. стосовно реформування вищої освіти, поліпшення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти вивчаються науковцями, організаторами вищої освіти й широко обговорюються в науково-педагогічній пресі. Серед фундаментальних праць варто відзначити дослідження Національної академії педагогічних наук України під загальною редакцією В. Г. Кременя про стан і перспективи розвитку вітчизняної освіти [1], монографію Ю. М. Рашкевича щодо нових підходів до розроблення стандартів вищої

освіти в умовах євроінтеграції [2]. Методологію та методику побудови сучасних освітніх програм висвітлено В. М. Захарченком зі співавторами [3]. Водночас комплексне системне дослідження впровадження в освітню практику положень Закону, спрямованих на модернізацію структури і змісту вищої освіти, створення системи ЗЯВО та побудову цілісної системи ВВО, не проводилося.

Згідно із Законом [4], складовими системи ВВО є: заклади вищої освіти всіх форм власності; учасники освітнього процесу; рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти; галузі знань і спеціальності; стандарти освітньої діяльності (СОД) та стандарти вищої освіти (СВО)¹; освітні й наукові програми; органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти. Розглянемо, як розвивалися та модернізувалися складники системи ВВО в процесі імплементації положень Закону.

Аналіз змін базових складників системи ВВО (мережі ЗВО та контингентів учасників освітнього процесу) свідчить, що протягом 1990–2008 рр. кількість ЗВО в Україні неконтрольовано збільшилася зі 149 до 353 закладів (у 2,4 раза), а чисельність студентів – із 881 тис. до майже 2,4 млн осіб (у 2,7 раза). За 2008–2021 рр. мережа скоротилася на 62 заклади (17,7 %), а контингент студентів – на 1 042 498 осіб (43,9 %); більш ніж на 2 тис. осіб (31,9 %) зменшилось і середнє число здобувачів вищої освіти в розрахунку на один ЗВО. Знижується частка викладачів із вченим званням доцента. Нині в 287 вітчизняних ЗВО навчається 1,3 млн осіб, працює

¹ У Законі редакції 2021 р. СОД замінено на ліцензійні умови провадження освітньої діяльності, а СВО – на ліцензійні умови провадження вищої освіти.

110 тис. викладачів, середній контингент становить 4,6 тис. студентів на один заклад [5].

Зменшення контингенту студентів є загрозою ефективному функціонуванню як окремого закладу освіти, так і системи ВВО в цілому. Існування певних ЗВО може стати економічно необґрунтованим і недоцільним. За таких умов посилюватимуться міграційні процеси в студентському середовищі та серед науково-педагогічних кадрів, зростатиме їх вплив до більш престижних вітчизняних університетів чи за кордон. Інтенсивнішими стануть процеси скорочення мережі ЗВО через їх укрупнення (об'єднання) для забезпечення якісного освітнього процесу й ефективної наукової діяльності; слід очікувати системної оптимізації мережі державних ЗВО, створення дослідницьких університетів, розвитку закладів освіти, орієнтованих на потреби регіонів. Погіршення якісних показників науково-педагогічного персоналу ЗВО (особливо зменшення чисельності молодих викладачів із вченим званням доцента) є сигналом для проведення глибокого аналізу теперішньої системи підготовки й атестації науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, підвищення їх соціального статусу, мотивації та відповідальності за якість освітніх послуг.

Аналіз реалізації положень Закону, спрямованих на модернізацію структури вищої освіти, оновлення її змісту, впровадження сучасних принципів і механізмів організації освітнього процесу, показав, що в галузі вітчизняної вищої освіти:

– створена та постійно вдосконалюється багаторівнева правова й нормативно-методична база з питань

імплементатії Закону, яка налічує понад 120 нормативно-правових і організаційно-методичних документів, у т. ч. більш ніж 30 законодавчих актів, 15 постанов КМУ, 80 наказів та листів МОН;

– сформовані й регулярно оновлюються організаційні структури, відповідальні за імплементатію положень Закону, а саме: Науково-методична рада МОН (НМР), Сектор вищої освіти НМР, науково-методичні комісії (НМК); організовано їх взаємодію зі ЗВО, іншими стейкхолдерами. На конкурсних засадах за галузевим принципом створено 19 НМК, у роботі яких беруть участь майже 300 осіб (остання ротатія їхніх персональних складів відбулась у 2019 р.);

– із урахуванням європейських стандартів модернізовано структуру вищої освіти. Національну рамку кваліфікацій (НРК) частково приведено у відповідність із Рамкою кваліфікацій ЄПВО (РК ЄПВО). Рівні: початковий (короткий цикл), перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий), науковий. Ступені: молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії / доктор мистецтв, доктор наук, які відповідають (беручи до уваги зміни, внесені Законом України «Про освіту») 5–8-му кваліфікаційним рівням НРК і частково РК ЄПВО;

– упроваджено в освітню практику новий, наблизений до європейського, перелік галузей знань та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Він став більш інтегрованим і зрозумілим для студентів. Замість 48 галузей знань, 144 напрямів та понад 500 спеціальностей уведено 29 галузей знань і 122 спеціальності. Крім того, у спе-

ціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» запроваджено 14 предметних спеціальностей;

– розроблено та введено в дію СВО бакалавра, завершується затвердження стандартів магістра. З 2019 р. затвердження СВО здійснюється в передбачений Законом спосіб – за погодженням із НАЗЯВО. Станом на кінець липня 2021 р. затверджено й уведено в дію 107 бакалаврських і 88 магістерських стандартів. Відсутні СВО магістерського рівня більш ніж 20 спеціальностей. Хоча на початок 2020 р. було розроблено та розміщено для обговорення понад 10 проєктів стандартів доктора філософії / доктора мистецтва, до цього часу не затверджено жодний із них [6];

– введено в законодавче поле процес акредитації освітніх програм (освітньо-професійних, освітньо-творчих, освітньо-наукових), через реалізацію яких здійснюється змістове наповнення освітнього процесу. Відповідно до положень Закону, програми розробляються ЗВО згідно з вимогами СВО та акредитуються НАЗЯВО. Проблемою було те, що університети мусили це робити в умовах відсутності затверджених стандартів, Положення про акредитацію освітніх програм і діючого НАЗЯВО. У цій ситуації Законом України «Про освіту» було внесено зміни до чинного Закону, що дали змогу МОН акредитувати освітні програми в порядку, передбаченому нормативними актами, які були розроблені у 2001 та 2012 рр. для акредитації напрямів і спеціальностей [7]. З 2019 р. акредитація освітніх програм здійснюється НАЗЯВО, як передбачено Законом. За цей час НАЗЯВО акредитовано 1498 освітніх програм бакалавра

(у 2019 р. – 10, у 2020 і 2021 рр. – по 744), 871 освітню програму магістра (у 2019 р. – 132, у 2020 р. – 546, у 2021 р. – 193), 827 освітніх програм доктора філософії (у 2020 р. – 226, у 2021 р. – 601) [8]. Слід зазначити, що, за інформацією МОН, на кінець 2021 р. жодний стандарт доктора філософії не був затверджений.

Проаналізуємо результати створення й діяльності НАЗЯВО – постійно діючого колегіального органу управління у сфері забезпечення якості вищої освіти, важливої ланки системи ЗЯВО. До 2019 р. у вітчизняній вищій освіті були відсутні рекомендовані стандартами якості ЄПВО складники цієї системи, такі як зовнішнє оцінювання якості діяльності ЗВО та незалежні установи оцінювання й забезпечення якості. Тому всі документи та процеси, у розробленні й упровадженні котрих мала би брати участь незалежна агенція забезпечення якості, створювалися, вводилися в дію та оцінювалися МОН самостійно або через підпорядковані йому установи. Нині в законодавчому полі введено процедури й механізми забезпечення і контролю якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, зокрема акредитації освітніх програм та інституційна акредитація ЗВО, погодження СВО. Створення НАЗЯВО розпочалося згідно зі ст. 17 Закону, прийнятого 1 липня 2014 р. і введеного в дію постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р., а перше робоче засідання відбулося аж 21 січня 2019 р. Із початком діяльності НАЗЯВО фактично працювала цілісна система ЗЯВО разом зі всіма її складовими (внутрішнє й зовнішнє забезпечення якості освітнього процесу та якості вищої

освіти, забезпечення якісної діяльності самого агентства) [9].

Варто зауважити, що 13 жовтня 2021 р. Верховний Суд України скасував рішення конкурсної комісії та відповідне розпорядження КМУ про затвердження чинного складу НАЗЯВО через недотримання процедури обрання членів, заблокувавши таким чином його діяльність. Утім, менш ніж через місяць, а саме 2 листопада, Верховна Рада України законодавчо розблокувала роботу агентства й доручила КМУ затвердити його тимчасовий склад, зупинити оголошений конкурс та внести зміни до Закону щодо порядку формування персонального складу НАЗЯВО. 2 грудня 2021 р. КМУ затвердив тимчасовий склад НАЗЯВО відповідно до того, що був визначений до рішення Верховного Суду [10], а вже наступного дня відбулося чергове засідання агентства.

Розглянемо зміни й доповнення, внесені до Закону [4]. Порівняння текстів Закону в редакції 2014 р. та 2021 р. свідчить, що за час його чинності 51 із 79 статей зазнала змін і доповнень. Для цього Верховною Радою України прийнято додатково 42 відповідних законодавчих акти: у 2014 р. – 1, у 2015 р. – 9, у 2016 р. – 7, у 2017 р. – 8, у 2018 та 2019 рр. – по 2, у 2020 р. – 7, у 2021 р. – 6. Зміни, зокрема, стосувались і статей п'яти перших розділів Закону, реалізація положень яких була предметом нашого дослідження.

Принципово змінено зміст і структуру розділу III «Стандарти освітньої діяльності та вищої освіти». У редакції 2021 р. він має назву «Ліцензійні умови та стандарти вищої освіти». Статтю 9 «Стандарти освітньої діяльності» змінено, й тепер вона має назву

«Ліцензійні умови, галузі знань та спеціальності». Правомірність вилучення СОД є дискусійною виходячи з того, що в редакції 2021 р. положення про розроблення стандартів збережено без змін (абз. 1 ч. 6 ст. 13 «Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки»). Слід зазначити, що ст. 9 у редакції 2014 р. (під назвою «Стандарти освітньої діяльності», якими встановлювалися вимоги до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу) не була реалізована й у 2019 р. вилучена із Закону. Також із переліку складників системи ВВО вилучено СОД і СВО та замінено на ліцензійні умови провадження освітньої діяльності й ліцензійні умови провадження вищої освіти. При цьому останній термін відсутній в освітньому законодавстві.

Суттєві зміни та доповнення внесено до положень розділу IV «Управління у сфері вищої освіти». У п. 5 ст. 11 «Система вищої освіти» слово «стандарти» замінено на «ліцензійні умови провадження».

Зміни до розділу V «Забезпечення якості вищої освіти» спрямовані переважно на уточнення статусу та обмеження повноважень НАЗЯВО. Про це свідчать вилучення: із ч. 1 ст. 17 «Статус Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» фрази «уповноваженим цим Законом на реалізацію державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти»; із ч. 1 ст. 18 «Повноваження НАЗЯВО» пункту 3 стосовно проведення ліцензійної експертизи та підготовки експертного висновку щодо видачі ліцензії на провадження освітньої діяльності; пункту 4 про фор-

мування й подання МОН пропозицій стосовно переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у ЗВО; пункту 9, яким надавалися повноваження розробляти положення про акредитацію спеціалізованих вчених рад, здійснювати їх акредитацію та контролювати діяльність.

Практично повністю оновлено зміст ст. 19 «Склад Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти». Принципово новою (та, як виявилось, ефективною) є ч. 6 цієї статті, якою встановлюється порядок організації та проведення конкурсного відбору членів НАЗЯВО, формування конкурсної комісії й визначаються її повноваження. Суттєвим доповненням стало введення до складу конкурсної комісії (загальним числом 9 осіб) чотирьох іноземних фахівців, делегованих структурами ЄПВО.

Статтю 24 «Ліцензування освітньої діяльності» розширено положеннями, спрямованими на реалізацію вимог щодо провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти, встановлених Ліцензійними умовами. Вилучено положення ч. 2 цієї статті, яким передбачалося проведення НАЗЯВО ліцензійної експертизи. Визначено роль Єдиної державної електронної бази освіти (ЄДЕБО) в ліцензійному процесі, введено термін «орган ліцензування», яким замінено «центральный орган виконавчої влади у сфері освіти і науки».

Статтю 25 «Акредитація» доповнено положеннями про визнання в Україні сертифікатів про акредитацію освітніх програм, виданих іноземними акредитаційними органами чи агентствами із забезпечення якості вищої освіти, перелік яких затверджує Уряд. Додатково внесено

ст. 25¹ «Інституційна акредитація закладів вищої освіти», якою НАЗЯВО вповноважується проводити інституційну акредитацію ЗВО. Сертифікат про отримання інституційної акредитації надає право університету самостійно акредитувати власні освітні програми.

Суттєво змінено статус національного ЗВО (ст. 29): ч. 3 «Національний заклад вищої освіти має право» вилучено, як і строк дії статусу та участь НАЗЯВО у процесі його надання. Нині статус національного ЗВО – це лише почесний рівень, що зазначається в офіційній назві університету.

Зі ст. 30 «Дослідницький університет» вилучено вимогу мати статус національного ЗВО для здобуття статусу дослідницького університету, а також зменшено термін дії такого статусу – із семи до п'яти років. ЗВО, що претендують на нього, повинні мати інституційну акредитацію, протягом кількох років бути присутніми в міжнародних рейтингах, отримувати найвищі показники за підсумками державної атестації результатів наукової діяльності. МОН розмістив на власному сайті проект положення про дослідницький університет для обговорення ще у 2018 р., проте конкретні рішення в цій справі досі відсутні [11].

Дослідженнями нормативно-методичної й організаційно-практичної діяльності МОН, НМР, ЗВО, інших стейкхолдерів установлено, що в процесі імплементації положень Закону України «Про вищу освіту» в частині модернізації її структури і змісту в українській вищій школі вбудовано цілісні системи вищої освіти та забезпечення якості вищої освіти, що робить вітчизняну вищу освіту більш конкурентоспроможною на

міжнародному ринку освітніх послуг і ринку праці, наближаючи її до європейських стандартів якості, прискорює процес її інтеграції в ЄПВО. Зокрема:

- базові показники системи ВВО (мережа ЗВО й контингенти учасників освітнього процесу) приводяться у відповідність із потребами держави та суспільства;

- створено необхідну нормативно-правову базу й організаційні структури, відповідальні за впровадження законодавчих норм;

- структуру вищої освіти приведено у відповідність із оновленою НРК і частково РК ЄПВО;

- упроваджено новий, наближений до європейського, перелік галузей знань та спеціальностей;

- уведено в дію більшість стандартів вищої освіти бакалавра й магістра;

- створено НАЗЯВО – ключову ланку системи забезпечення якості вищої освіти;

- із початком діяльності НАЗЯВО в законодавчому полі застосовуються процедури та використовуються механізми забезпечення й контролю якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, рекомендовані стандартами.

Додаткового дослідження й вирішення в найближчій перспективі потребують такі питання:

- 1) оптимізація мережі ЗВО з урахуванням глобальних інтеграційних процесів, потреб соціально-економічного розвитку України в умовах децентралізації та забезпечення збалансованості потреб ринку праці й можливостей ринку освітніх послуг;

- 2) прискорення процесу створення дослідницьких університетів як бази для розвитку третього (докторського) циклу вищої освіти та вне-

сення суттєвих змін в організацію підготовки кадрів вищої наукової кваліфікації;

3) здійснення заходів, спрямованих на активізацію й розширення участі вітчизняних університетів у міжнародних освітніх рейтингах;

4) взаємодія між МОН, НАЗЯВО та ЗВО в розв'язанні проблем модернізації підготовки здобувачів докторського рівня (доктор філософії / доктор мистецтв) шляхом упровадження відповідних СВО й освітніх програм, приведення галузей і спеціальностей вищої освіти у відповідність із науковими;

5) активізація академічних обмінів учасників освітнього процесу через розширення участі вітчизняних університетів у міжнародних (міждержавних, міжуніверситетських) програмах;

6) проведення правової експертизи тексту Закону України «Про вищу освіту» (у редакції 2021 р.) щодо правомірності терміна «ліцензійні умови провадження вищої освіти» (п. 5 ст. 11 «Система вищої освіти») та необхідності вилучення слів «стандарти освітньої діяльності» в абз. 1 ч. 6 ст. 13 «Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки».

Список використаних джерел

1. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. 448 с.
2. *Рашкевич Ю. М.* Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. 168 с. URL: <https://iepor.org.ua/edu-docs/gashkevych-yu-2014.html>.
3. *Захарченко В. М., Луговий В. І., Рашкевич Ю. М., Таланова Ж. В.* Розроблення освітніх програм : метод. рекомендації. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с
4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
5. *Погребняк В. П., Ямковий В. А., Дашковська О. В., Солоденко А. К.* Заклади вищої освіти – фундаментальна складова системи вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 17. С. 143–150.
6. *Дашковська О. В., Погребняк В. П.* Як імплементується Закон України «Про вищу освіту». *Нові технології навчання*. 2020. Вип. 93. С. 76–82.
7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>.
8. Протоколи засідань НАЗЯВО. URL: <https://naqa.gov.ua/протоколи>.
9. *Солоденко А. К., Погребняк В. П., Дашковська О. В.* Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти – довгий шлях створення. *Вісник НТУ «ХПІ». Сер. : проблеми автоматизованого електроприводу. Теорія і практика*. 2019. № 9 (1334). С. 4–8.
10. Про затвердження тимчасового складу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2021 № 1586-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1586-2021-%D1%80#Text>.
11. МОН пропонує для громадського обговорення проект Положення про дослідницький університет / М-во освіти і науки України. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proekt-polozhennya-pro-doslidnickij-universitet>.

Olena Dashkovska

Ph. D. (Chemistry), Associate Professor, SSI «Institute of Education Content Modernization», Kyiv, Ukraine, dashkovskaya@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3289-8858>

Vitaliy Pogrebnyak

Ph. D. (Engineering), Professor, Honored Worker of Education of Ukraine, SSI «Institute of Education Content Modernization», Kyiv, Ukraine, ya_osvita@imzo.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3315-7122>

RESULTS AND PROSPECTS OF MODERNIZATION OF HIGHER EDUCATION SYSTEM IN UKRAINE

Abstract. *This publication summarizes the results of applied scientific work carried out in the State Scientific Institution "Institute of Education Content Modernization" (IECM) during 2016-2022. The article studies the state of implementation of the provisions of the Law of Ukraine "On Higher Education", focused on the modernization of domestic higher education, and assesses the European integration orientation of the measures and tools introduced. The results of a comprehensive study of all components of the higher education system are highlighted. In particular, the dynamics of changes in the quantitative and qualitative characteristics of the network of educational institutions and contingents of participants in the educational process, the modernization of the structure of higher education and the methodology for forming the content of education were analyzed (introduction of modern levels and degrees, list of specialties, introduction of new standards and educational programs). The article evaluates the process of solving the key educational problem – creation of a transparent and effective system of higher education quality, including the National Agency for Higher Education Quality Assurance (NAQA). The paper analyses changes and additions made to the legislative base, its target orientation and the validity of some of them. It has been established that in the process of implementation of the provisions of the Law of Ukraine "On Higher Education", which were also changed during its operation, an integral system of higher education and a system of ensuring the quality of educational services were built in the higher education system of Ukraine. It has been concluded that all of this makes domestic higher education more competitive in the international market of educational services and the labor market, bringing it closer to European quality standards, and speeding up the process of integration into the European educational space of higher education.*

Keywords: *modernization, system, implementation, quality of higher education, European integration, competitiveness.*

References

1. Kremen, V. H. (2016). *National report on the state and prospects of education in Ukraine*. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
2. Rashkevych, Yu. M. (2014). *The Bologna Process and the New Paradigm of Higher Education*. Lviv: Lvivska politekhnik. Retrieved from <https://iepor.org.ua/edu-docs/rashkevych-yu-2014.html> [in Ukrainian].
3. Zakharchenko, V. M., Luhovyi, V. I., Rashkevych, Yu. M., & Talanova, Zh. V. (2014). *Development of educational programs*. Kyiv: DP «NVTs «Priorityty»» [in Ukrainian].
4. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). *On Higher Education* (Act No. 1556-VII, July 1). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> [in Ukrainian].

5. Pohrebniak, V. P., Yamkovyi, V. A., Dashkovska, O. V., & Solodenko, A. K. (2019). Higher education institutions are a fundamental component of the higher education system. *Innovative pedagogy*, 17, 143–150 [in Ukrainian].
6. Dashkovska, O. V., & Pohrebniak, V. P. (2020). How the Law of Ukraine "On Higher Education" is implemented. *New learning technologies*, 93, 76–82 [in Ukrainian].
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). *On education* (Act No. 2145-VIII, September 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
8. National Agency for Quality Assurance in Higher Education. (n. d.). *Minutes of meetings*. Retrieved from <https://naqa.gov.ua/протоколи> [in Ukrainian].
9. Solodenko, A. K., Pohrebniak, V. P., & Dashkovska, O. V. (2019). The National Agency for Quality Assurance in Higher Education is a long way to go. *Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute". Series: problems with automated electric drive. Theory and practice*, 9(1334), 4–8 [in Ukrainian].
10. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2021). *On approval of the temporary composition of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education* (Resolution No. 1586-p, December 2). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1586-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
11. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2018). *The Ministry of Education and Science of Ukraine proposes a draft Regulation on the Research University for public discussion*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proekt-polozhennya-pro-doslidnickij-universitet> [in Ukrainian].